

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.7.1.3>

ZAGRANICZNE DOŚWIADCZENIE W SZKOLENIU USTNYCH TŁUMACZY KONSEKUTYWNYCH O KIERUNKU BRANŻOWYM

Tetyana Getman

*asystent Katedry Filologii Romańsko-Germańskiej i Przekładu
Białocerkiewskiego Narodowego Uniwersytetu Rolniczego (Biała Cerkiew, Ukraina)*

ORCID ID: 0000-0002-2718-1361

tanya.gettman@gmail.com

Adnotacja. W artykule zbadano modele podejść pedagogicznych w odniesieniu do systemu szkolenia ustnych tłumaczy konsekutywnych o kierunku branżowym we współczesnych warunkach rozwoju szkolnictwa wyższego w różnych państwach. Stosowane są metody analizy porównawczej, metody modelowania pedagogicznego, dialektyczne metody poznania – poprzez zejście od abstrakcyjnego do konkretnego oraz inne metody. W szczególności zastosowano metodę analizy porównawczej, porównując modele pedagogiczne szkolenia ustnych tłumaczy konsekutywnych w poszczególnych obszarach w celu zidentyfikowania cech podobieństwa, cech różnicy lub obu razem. Rezultatem badania były zalecenia dotyczące wprowadzenia skutecznych praktyk zagranicznych modeli szkolenia ustnych tłumaczy konsekutywnych o kierunku branżowym do krajowego systemu edukacyjnego w celu poprawy jakości szkolenia zawodowego przyszłych specjalistów, którzy są uspołecznieni w poszczególnych gałęziach gospodarki.

Słowa kluczowe: szkolenia tłumaczy, magister tłumaczenia, specjalizacja branżowa, leksykon zawodowy, tezaurus, tłumaczenia ze słuchu, ustne tłumaczenia konsekutywne.

FOREIGN EXPERIENCE OF TRAINING ORAL CONSISTENT INTERPRETERS

Tetyana Getman

*Assistant at the Department of Romane and Germanic Philology and Translation
Belotserkovsky National Agrarian University (Bila Tserkva, Ukraine)*

ORCID ID: 0000-0002-2718-1361

tanya.gettman@gmail.com

Abstract. The article examines the models of pedagogical approaches in the system of training sectoral consecutive interpreters in the modern conditions of the development of higher education in different countries. The methods of comparative analysis, methods of pedagogical modeling, dialectical methods of cognition by climbing from the abstract to the concrete and other methods are used. In particular, the method of comparative analysis was used by comparing pedagogical models of training oral consecutive interpreters in certain industries in order to identify characteristics of similarity, characteristics of difference, or both. The study resulted in recommendations for attracting her effective practices of foreign models of training sectoral interpreters to the national educational system in order to improve the quality of professional training of future specialists who are specialized in certain sectors of the economy.

Key words: training of translators, master of translation, industry specialization, professional vocabulary, thesarius, translation listening, consecutive interpretation.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ УСНИХ ПОСЛІДОВНИХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ ГАЛУЗЕВОГО СПРЯМУВАННЯ

Тетяна Гетьман

*асистент кафедри романо-германської філології та перекладу
Білоцерківського національного аграрного університету (Біла Церква, Україна)*

ORCID ID: 0000-0002-2718-1361

tanya.gettman@gmail.com

Анотація. У статті досліджено моделі педагогічних підходів щодо системи підготовки усних послідовних перекладачів галузевого спрямування в сучасних умовах розвитку вищої освіти в різних державах. Використано методи порівняльного аналізу, методи педагогічного моделювання, діалектичні методи пізнання – шляхом сходження від абстрактного до конкретного та інші. Зокрема, метод порівняльного аналізу використовувався шляхом зіставлення педагогічних моделей підготовки усних послідовних перекладачів в окремих галузях із метою виявлення характеристик подібності, характеристик відмінності або того й іншого разом. Результатом дослідження стали рекомендації щодо залучення ефективних практик зарубіжних моделей підготовки усних послідовних перекладачів галузевого спрямування в національну освітню систему з метою покращення якості фахової підготовки майбутніх спеціалістів, які спеціалізуються в окремих галузях економіки.

Ключові слова: підготовка перекладачів, магістр перекладу, галузева спеціалізація, професійний лексикон, тезаріус, перекладацьке аудіювання, усний послідовний переклад.

Вступ. Сучасні педагогічні підходи до підготовки усних послідовних перекладачів в умовах глобалізації освітнього процесу потребують широкого застосування міжнародного досвіду та ефективних підходів у окремих державах. У цьому контексті актуальності набуває проблема дослідження різноманітних зарубіжних практик, що потенційно можуть бути використаними в національних моделях підготовки усних послідовних перекладачів галузевого спрямування. Досвід інших держав має значну цінність у контексті того фактора, що підготовка усних послідовних перекладачів галузевого спрямування безпосередньо залежить від вивчення не тільки самих методів навчання, а й міжнародної комунікації, вивчення культурно-релігійних, ментальних та інших особливостей інших народів, особливо тих, чия мова вивчається для перекладу. З огляду на ці аспекти, зарубіжний досвід підготовки усних послідовних перекладачів галузевого спрямування є важливою й актуальною науково-практичною проблематикою в сучасній педагогічній науці.

У цьому контексті доцільно підтримати наукову позицію С. Амеліної (Амеліна, 2016: 184), яка слушно констатує, що інтеграція України з європейським освітнім простором спонукає до переосмислення всіх аспектів навчання майбутніх фахівців різного профілю у вищих навчальних закладах (ВНЗ) із метою підвищення якості освіти, підготовки конкурентоспроможних випускників, формування особистості, орієнтованої на європейські цінності і водночас збереження національної самобутності. З іншого боку, на фоні інтегративних та глобалізаційних процесів на особливу увагу заслуговує підготовка перекладачів, які покликані забезпечувати комунікативні потреби співпраці різномовних партнерів в економічній, науковій, освітній та інших сферах суспільної життєдіяльності.

Основна частина. Мета статті – на основі зарубіжного досвіду здійснити пошук напрямів удосконалення підготовки усних послідовних перекладачів галузевого спрямування. Завданням статті виступають аналіз зарубіжних підходів у педагогічних методах підготовки усних послідовних перекладачів у зарубіжних країнах, узагальнення цього досвіду та формулювання рекомендацій для змісту української педагогічної системи.

Методами досліджень стали порівняльний метод, який дав змогу здійснити порівняння характеристик системи підготовки усних послідовних перекладачів у зарубіжних країнах, методи статистичного аналізу і узагальнення, які дали змогу сформулювати висновки і рекомендації щодо оцінювання стану і фахового рівня усних послідовних перекладачів у відповідних галузях, метод моделювання уможливив здійснення аналізу зарубіжних моделей підготовки усних послідовних перекладачів та вдосконалення вітчизняної моделі такої підготовки. Матеріалами дослідження стали наукові розробки зарубіжних і українських вчених у сфері підготовки усних послідовних перекладачів, серед яких – наукові статті, матеріали дисертаційних досліджень, тези наукових конференцій.

Результати та їх обговорення. Слід підкреслити, що, незважаючи на те, що йдеться про загальні тенденції навчання, специфіку підготовки усних перекладачів можна проаналізувати в кожній країні і в кожному окремо взятому вищому навчальному закладі, оскільки повної відповідності як у програмах навчання, так і в організації навчального процесу нині не існує. Так, у грудні 1993 року в Мюнхені в результаті проведення робочого семінару за участю 18 країн із питань навчання усного та письмового перекладу було підписано декларацію, що закріплює перші кроки у формуванні професійної перекладацької освіти. Зокрема, декларація передбачала відкриття спеціалізованих вищих установ, підготовку кваліфікованих кадрів, прийняття розмежування між професійною підготовкою перекладача і навчанням іноземних мов, створення навчальних модульних програм різного рівня (Швецова, 2011: 77).

Нині на підготовку перекладачів у всьому світі, безсумнівно, впливають бурхливі процеси глобалізації та стандартизації, які почалися 25 травня 1998 року після того, як міністри Великої Британії, Франції, Німеччини та Італії підписали спільну декларацію про гармонізацію архітектури європейської системи вищої освіти. Наміри створити відкриту зону вищої європейської освіти закріпилися 19 червня 1999 року, коли була підписана Болонська декларація, що стала основою Болонського процесу побудови вищої освіти Європи шляхом встановлення рівноцінності дипломів і ступенів, а також збільшення мобільності дослідників і студентів. Для того щоб здійснювати професійну діяльність, перекладач зобов'язаний бути дипломованим фахівцем. Це означає, що в Європі майбутній перекладач може або дотримуватися вертикалі «бакалавр – магістр», або пройти освіту в магістратурі з перекладу після закінчення бакалаврату за умови успішного проходження вступних випробувань, наявності документа, що підтверджує проходження першого ступеня вищої освіти (або його еквівалента), і відповідності жорстким критеріям. Тривалість магістратури з перекладу може варіюватися залежно від країни, ВНЗ та вибраної магістерської програми. Таким чином, комбінація «бакалавр – магістр» може виглядати таким чином: 3 + 2, 4 + 1 або 3,5 + 1,5. До провідних європейських шкіл можна зарахувати одну з найстаріших шкіл письмового та усного перекладу ЕТІ (Женева, Швейцарія), Інститут письмового та усного перекладу Гейдельберзького університету (Гейдельберг, Німеччина), Вищу школу усного та письмового перекладу ESIT (Париж, Франція), Вищий інститут письмового й усного перекладу ISTI (Брюссель, Бельгія) та ін. (Швецова, 2011: 78).

Характерні риси мають навчальні програми підготовки перекладачів зарубіжних вузів: філологічне навчання двох іноземних мов, вправи з перекладу, введення в одну з чотирьох запропонованих областей (техніка, право, природничі науки, економіка), а також дисципліни з основ транслаторики, лінгвістики (міжкультурний і багатомовний аспект), теорія культури, міжкультурна комунікація, дисципліни з інформаційних технологій. Після закінчення навчання спеціаліст-перекладач має вміти самостійно складати тексти, коментувати, оцінювати, редагувати їх, обробляти для подальшого машинного перекладу тощо. Випускники

мають в ідеалі володіти рідною та іноземною мовами, знаннями з теорії перекладу, знаннями у сфері аналізу завдань перекладу, аналізу вихідного тексту, навичками створення вихідного тексту і його макета, знати і застосовувати методи пошуку інформації, так само самостійно працювати з термінологією. Наприклад, за такими підходами підготовка перекладачів у Німеччині здійснюється в 8 університетах у Берліні, Бонні, Дюссельдорфі, Майнці, Гейдельберзі, Гільдесхайм, Лейпцигу, Заарбрюкене і 5 спеціальних навчальних закладах у Мюнхені, Фленсбурге, Кельні, Кетені і Магдебурзі. (Шамне, Ребрина, 2007: 54).

Однак загальновизнаного міжнародного стандарту підготовки усних послідовних перекладачів не існує, кожна країна має особливості підготовки, є відповідні регіональні стандарти, приміром, у Німеччині є стандарт Федеральної землі Саксонія (Merkblatt für die Teilnahme an einer staatlichen Prüfung als Dolmetscher oder Übersetzer gemäß Sächsischer Dolmetscherprüfungsverordnung), який визнається всією європейською спільнотою.

Саксонський сертифікаційний іспит складається з усної та письмової частин.

Письмова частина включає в себе 6 завдань:

- твір на суспільно-політичну, культурну тему обсягом 400–500 слів, що створюється протягом 180 хвилин (S1) 1;
- письмовий переклад суспільно-політичного тексту обсягом 1500 знаків з іноземної рідною мовою і навпаки, час виконання – 75 хвилин (S2, S3);
- письмовий переклад спеціального тексту із заявленої тематики об'ємом 1800 знаків з іноземної рідною мовою і навпаки, час – 90 хвилин (S4, S5);
- тест на знання правової та судової термінології (S6).

Усна частина іспиту складається з 7 завдань:

- бесіда на суспільно-політичну тему іноземною мовою протягом 30 хвилин (M1);
- спонтанний послідовний переклад спеціального тексту за заявленою тематикою обсягом 250–300 слів з іноземної рідною мовою і навпаки по 15 хвилин на кожен частину (M2, M3);
- бесіда із заявленої тематики іноземною мовою протягом 15 хвилин (M4);
- усний послідовний переклад бесіди між двома учасниками протягом 15 хвилин (M5);
- усний послідовний і синхронний (без використання технічних засобів) переклад доповіді з іноземної рідною мовою і навпаки протягом 10 хвилин (M6, M7).

За результатами іспиту претендент може отримати сертифікат на письмовий та/або усний переклад із заявленої тематики. Для отримання сертифікату письмового перекладача потрібно отримати задовільні оцінки за завданнями S1-M4, для усного необхідно також успішно виконати M5-M7 (Ильнер, 2010: 69).

У працях німецького дослідника р. Арнцта обґрунтовано рекомендації щодо організації навчального процесу підготовки перекладачів у вищих навчальних закладах. На його думку, професійні перекладачі мають бути добре обізнані зі структурою та стилістичними особливостями вихідної та цільової мов; важливим компонентом освітньо-професійної програми має стати соціокультурний компонент. Ефективність теоретичного підґрунтя у процесі підготовки перекладачів стала основною проблемою досліджень німецького дослідника С. Каліна. Перекладачі (особливо спеціалізовані), на думку автора, працюють здебільшого інтуїтивно, і дуже часто через відсутність теоретичної підготовки не можуть підсумувати результати своєї діяльності. Вказаний вчений визначає три підходи в підборі навчального матеріалу для практичного закріплення теорії перекладу: індуктивний, дедуктивний та функціональний. Перший із них передбачає переклад обраних викладачем 10–15 текстів протягом семестру з подальшою перевіркою, обговоренням результатів роботи та узагальненням рекомендацій щодо вирішення певних перекладацьких проблем. Дедуктивний підхід базується на тематичному розвитку техніки перекладу, коли викладач формулює тему для опрацювання (наприклад, переклад власних назв, одиниць вимірювання тощо), а вже потім вибирає до неї практичні завдання. Останній із названих підходів полягає у формуванні окремих навичок перекладацької діяльності за допомогою виконання відповідних практичних завдань (Левицька, 2015: 59).

Заокеанські розвинені держави демонструють власні підходи щодо підготовки усних послідовних перекладачів галузевого спрямування. В університетах США переклад визначається як окремий спеціалізований напрям підготовки, а фахівець із перекладу отримує освітній ступінь магістра, зокрема магістра гуманітарних наук із перекладу (наприклад, Master of Art in Technical Translation, Master of Art in Writing, Rhetoric and Technical Communication) та магістра природничих/інженерних наук із технічного перекладу (наприклад, Master of Science in Translation, Master of Science in Writing, Rhetoric and Technical Communication). Система підготовки магістрів із перекладу в США забезпечує єдність розвитку системи компетентностей та змісту вищої освіти. Водночас методи викладання і навчання магістрів (Masters of Science in Translation, Masters of Arts in Technical Translation) мають відмінності для кожної кваліфікації. Структура магістерської підготовки перекладачів передбачає вивчення певних навчальних дисциплін: професійно орієнтовані (передбачають забезпечення необхідного рівня знань, умінь, навичок та інших компетентностей у галузі) та допоміжні (є необхідними для набуття компетентностей за спеціалізацією), вибіркові курси. Загальне навчальне навантаження для студента магістерської програми з перекладу відрізняється та в різних університетах США становить від 24 до 60 кредитів, з яких, відповідно, 18–38 кредитів становлять основні/обов'язкові навчальні дисципліни (the major). Особливою є тенденція до перманентного вдосконалення перекладацької компетентності та профільної орієнтації і низка особливостей підготовки магістрів із перекладу в США: забезпечення повної сформованості готовності випускників програм із перекладу до

висококваліфікованої, продуктивної та креативної професійної діяльності, навчання в мультикультурному середовищі, застосування новітніх засобів автоматизованого перекладу під час навчання, сертифікація перекладачів, забезпечення якості через акредитацію освітніх програм на основі стандартів. Зокрема, Асоціація американських університетів, до якої входять університети, що пропонують програми підготовки перекладачів, надає підтримку щодо удосконалення академічних програм та професійної освіти, засновану на освітніх дослідженнях; Американська асоціація перекладачів у США проводить сертифікацію перекладачів шляхом фахового екзамену; Асоціація з акредитації постбакалаврської освіти сприяє підвищенню якості вищої освіти та проводить акредитацію магістерських програм на основі їх відповідності стандартам (конкретність і чіткість цілей та їх інтегрованість у зміст вищої освіти; умови зарахування на навчання; якість підготовки (доступність викладу матеріалу, забезпечення студентів науково-технічною базою та репутація викладацького складу) (Дудіна, 2016: 130).

Водночас головною причиною високого рівня фахової підготовки перекладачів у ВНЗ Канади є значна затребуваність цих спеціалістів через мовну ситуацію в країні, що своєю чергою відбивається на таких головних особливостях навчання перекладачів, як варіативність навчальних програм, жанрова спеціалізація, ґрунтовна науково-дослідна робота в галузі перекладознавства, розвинута система професійних перекладацьких організацій. Дослідження тенденцій розвитку вищої освіти дає підстави стверджувати, що вона характеризується гнучкістю, стабільністю, постійним вдосконаленням усіх напрямів, відповідністю вимогам ринку праці, збільшенням фінансування, зростанням ролі гуманітарних спеціальностей, удосконаленням матеріально-технічної бази. Нині в Канаді функціонують 98 університетів та університетських коледжів, які пропонують набір програм для отримання ступенів бакалавра і магістра перекладу. Важливе місце відводиться системі магістерської підготовки, оскільки саме цей освітньо-кваліфікаційний рівень передбачає навчання перекладачів відповідно до видів перекладацької діяльності та тематичного спрямування, що є вимогою державного ринку праці (Козубовська, 2015: 88).

У Канаді система магістерської підготовки перекладачів – це сукупність структурно-змістового, організаційно-процесуального, оцінювального та моніторингового компонентів, метою взаємодії яких є підготовка магістра перекладу, здатного до повноцінної реалізації професійних функцій відповідно до встановлених державою вимог. Основними завданнями системи магістерської підготовки перекладачів є формування професійної компетентності магістра перекладу, активізація пошуково-дослідної діяльності, формування готовності до професійної діяльності. Функціонування зазначеної системи базується на таких принципах, як професійна спеціалізація, варіативність та гнучкість освітніх програм, свобода вибору навчальних дисциплін, зв'язок навчання із практичною підготовкою, відповідність вимогам ринку праці. Програми підготовки магістрів перекладу є двох типів – загальні та галузеві. Програми загального спрямування зорієнтовані на формування навичок дослідження в різних галузях перекладознавства, а також підвищений рівень підготовки у сфері термінології, перекладацьких технологій та перекладу текстів різних жанрів. Визначено, що основними напрямками, за яким здійснюється галузева спеціалізація магістерських програм, є підготовка фахівців письмового перекладу, усного перекладу та термінологів. Жанрова спеціалізація передбачає підготовку магістрів письмового перекладу та термінологів за такими сферами, як юридичний переклад, економічний переклад, медичний переклад, комерційний переклад, літературний переклад. Підготовка магістрів усного перекладу передбачає освітні програми для навчання синхронних/послідовних перекладачів та судових перекладачів. Відповідно до галузі та жанрової спеціалізації здійснюється розробка змісту магістерських програм. Акредитація магістерських програм та сертифікація магістрів перекладу є основними формами здійснення контролю за якістю надання освітніх послуг у зазначеній сфері. Акредитація здійснюється Асоціацією університетів та коледжів Канади, сертифікація – Радою письмових і усних перекладачів та термінологів Канади (Козубовська, 2015: 89).

Водночас в азієському регіоні система підготовки усних послідовних перекладачів має свої організаційні і методологічні особливості. У Китаї активна творча діяльність студентів на заняттях з усного перекладу полягає у виконанні творчих домашніх завдань зі складання текстів, лексики з певних тем. Провідну ж роль у цьому питанні грають навчальні ділові ігри: проведення та переклад конференцій. Такі конференції дають змогу студентам моделювати ситуації перекладу і використовувати свої професійні вміння в умовах максимально наближених до реальних. Проведені на заключному етапі навчання, конференції дають змогу закріпити набуті професійні риси особистості студентів. Тут варто зазначити певні особливості, наприклад, наголоси для китайських студентів вимовляти дуже складно, зокрема в аграрній сфері: борошно (розмелені в порошок хлібні зерна) і мука (сильне фізичне або моральне страждання), якщо визначити невірною наголос, то значення, відповідно, сильно змінюються. Отже, викладач перекладу в Китаї приділяє першочергову увагу своїй професійній компетенції, постійно займається самоосвітою і творчим пошуком (Бу Юньян, 2010: 60).

Висновки. Таким чином, зарубіжний досвід підготовки усних послідовних перекладачів галузевого спрямування засвідчує відсутність усталених стандартів підготовки зазначеного напрямку фахівців, кожні держави, а інколи й окремі регіони в державах мають свої організаційні, методичні і кваліфікаційні відмінності. Враховуючи зарубіжний досвід, в українській системі підготовки усних послідовних перекладачів доцільно насамперед розробити нормативно-кваліфікаційний професійний стандарт для усного послідовного перекладача, а також механізм акредитації освітніх програм для підготовки магістрів з усного послідовного перекладу. Також виникає доцільність формування методичних рекомендацій щодо галузевого

спрямування в контексті компетентності та результатів навчання, які можуть бути забезпеченими за рахунок нормативних і варіативних дисциплін. Перспективою подальших досліджень також вважаємо дослідження досвіду зарубіжних країн у сфері академічної мобільності студентів, що проходять навчання за підготовкою усних послідовних перекладачів і спеціалізуються на галузевих знаннях для професійної реалізації в окремих економічних секторах, зокрема в аграрній сфері.

Список використаних джерел:

1. Амеліна С. Лінгвістичний складник програм підготовки перекладачів у Німеччині. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія : Педагогіка. 2016. № 4. С. 183–188.
2. Бу Юньян. Педагогические основы подготовки устных переводчиков как межкультурных посредников. *Известия ПГПУ им. В.Г. Белинского*. 2010. № 16 (20). С. 59–61.
3. Дудіна О.В. Розвиток науково-дослідницьких здібностей майбутніх перекладачів з технічного перекладу в США. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. 2016. Вип. 149. С. 128–132.
4. Ильнер А.О. Подготовка переводчиков в России и за рубежом : сравнительный анализ. *Образование и наука*. 2010. № 8. С. 65–70.
5. Козубовська І.В. Професійна підготовка перекладачів в Канаді. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. 2015. Вип. 35. С. 87–89.
6. Левицька Н.В. Проблеми професійної підготовки перекладачів у теоретично-педагогічних дослідженнях. *Науковий журнал «Молодий вчений»* 2015. № 7 (2). С. 57–60.
7. Шамне Н.Л., Ребрина Л.Н. Подготовка переводчиков в Германии: приоритеты, содержание, стратегии обучения. *Вестник Волгоградского государственного университета*. 2007. Серия 6. Вип. 10. С. 54–70.
8. Швецова Ю.О. Отечественная и зарубежная практика профессиональной подготовки устных переводчиков. *Вестник Пермского национального исследовательского политехнического университета*. 2011. URL: <https://pstu.ru/vestnik/740/?special=1>
9. Merkblatt für die Teilnahme an einer staatlichen Prüfung als Dolmetscher oder Übersetzer gemäß Sächsischer Dolmetscherprüfungsverordnung (SächsDolmPrüfVO). URL: https://www.lehrerbildung.sachsen.de/download/download_lehrerbildung/Merkblatt_zur_Anmeldung2021_2.pdf

References:

1. Amelina S. (2016) Lihvistychnyi skladnyk prohram pidhotovky perekkladachiv u Nimechchyni [Linguistic component of translator training programs in Germany]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka*. Seria: pedahohika. [in Ukrainian].
2. Bu Jun'jan' (2010) Pedagogicheskie osnovy podgotovki ustnyh perevodchikov kak mezhkul'turnyh posrednikov [Pedagogical foundations for the training of interpreters as intercultural mediators]. *Izvestija PGPU im. V.G. Belinskogo*. [in Russian].
3. Dudina O.V. (2016) Rozvytok naukovo-doslidnytskykh zdbnostei maibutnykh perekkladachiv z tekhnichnoho perekladu v SShA [Development of research abilities of future translators of technical translation in the USA]. *Naukovi zapysky*. Seria: Pedahohichni nauky. Kropyvnytskyi: RVV KDPU im. V. Vynnychenka. [in Ukrainian].
4. Il'ner A.O. (2010) Podgotovka perevodchikov v Rossii i za rubezhom: sravnitel'nyj analiz [Training of translators in Russia and abroad: a comparative analysis]. *Obrazovanie i nauka*. [in Russian].
5. Kozubovska I.V. (2015) Profesiina pidhotovka perekladachiv v Kanadi [Professional training of translators in Canada]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Seria : Pedahohika. Sotsialna robota. [in Ukrainian].
6. Levytska N.V. (2015) Problemy profesiinoi pidhotovky perekladachiv u teoretychno-pedahohichnykh doslidzhenniakh [Problems of professional training of translators in theoretical and pedagogical research]. *Naukovyi zhurnal «Molodyi vchenyi»* [in Ukrainian].
7. Shamne N.L., Rebrina L.N. (2007) Podgotovka perevodchikov v germanii:priority, sodержanie, strategii obuchenija [Training of translators in Germany: priorities, content, learning strategies]. *Vestnik VolGU*. [in Russian].
8. Shvecova Ju.O. (2011) Otechestvennaja i zarubezhnaja praktika-professional'noj podgotovki ustnyh perevodchikov [Domestic and foreign practice of professional training of interpreters]. *«Vestnik PNIPU»*. URL: <https://pstu.ru/vestnik/740/?special=1> [in Russian].
9. Merkblatt für die Teilnahme an einer staatlichen Prüfung als Dolmetscher oder Übersetzer gemäß Sächsischer Dolmetscherprüfungsverordnung [Leaflet for participating in a state examination as an interpreter or translator in accordance with the Saxon Interpreter Examination Ordinance]. (SächsDolmPrüfVO). URL: https://www.lehrerbildung.sachsen.de/download/download_lehrerbildung/Merkblatt_zur_Anmeldung2021_2.pdf [in German].